

II

(Tiesību akti, kuru publicēšana nav obligāta)

EIROPAS EKONOMIKAS ZONA

EBTA UZRAUDZĪBAS IESTĀDE

EBTA UZRAUDZĪBAS IESTĀDES LĒMUMS

Nr. 262/02/COL

(2002. gada 18. decembris),

ar kuru trīsdesmit piekto reizi groza procedūras un materiālo tiesību noteikumus valsts atbalsta jomā, ieviešot jaunas pamatnostādnes attiecībā uz metodiku ar balasta izmaksām saistīta valsts atbalsta analizēšanai

EBTA UZRAUDZĪBAS IESTĀDE,

ŅEMOT VĒRĀ Eiropas Ekonomikas zonas līgumu ⁽¹⁾, jo īpaši tā 61.-63. pantu,

ŅEMOT VĒRĀ nolīgumu starp EBTA valstīm par Uzraudzības iestādes un Tiesas izveidošanu ⁽²⁾, jo īpaši tā 24. pantu un 3. protokola 1. pantu,

TĀ KĀ saskaņā ar Uzraudzības iestādes un Tiesas izveidošanas nolīguma 24. pantu EBTA Uzraudzības iestāde isteno EEZ līguma noteikumus par valsts atbalstu,

TĀ KĀ saskaņā ar Uzraudzības iestādes un Tiesas izveidošanas nolīguma 5. panta 2. punkta b) apakšpunktu EBTA Uzraudzības iestāde sniedz paziņojumus vai pamatnostādnes par EEZ līgumā iztirzājamiem jautājumiem, ja šis līgums vai Uzraudzības iestādes un Tiesas izveidošanas nolīgums to skaidri paredz vai ja EBTA Uzraudzības iestāde to uzskata par nepieciešamu,

ŅEMOT VĒRĀ procedūras un materiālo tiesību noteikumus valsts atbalsta jomā ⁽³⁾, ko EBTA Uzraudzības iestāde pieņēma 1994. gada 19. janvārī ⁽⁴⁾,

TĀ KĀ Komisija 2001. gada 26. jūlijā pieņēma paziņojumu, norādot principus, ar kādiem tā analizēs valsts atbalstu saistībā ar balasta izmaksām elektroenerģijas nozarē ⁽⁵⁾,

TĀ KĀ šis paziņojums ir būtisks arī Eiropas Ekonomikas zonai,

TĀ KĀ ir jānodrošina EEZ valsts atbalsta noteikumu vienāda piemērošana visā Eiropas Ekonomikas zonā,

TĀ KĀ saskaņā ar EEZ līguma XV pielikuma beigu daļas II punktu nodaļā "VISPĀRĒJS" EBTA Uzraudzības iestādei pēc apspriešanās ar Komisiju ir jāpieņem tiesību akti, kas atbilst EK Komisijas pieņemtajiem tiesību aktiem, lai saglabātu līdzvērtīgus konkurences apstākļus,

⁽¹⁾ Še turpmāk saukts "EEZ līgums".

⁽²⁾ Še turpmāk saukts "Uzraudzības iestādes un Tiesas izveidošanas nolīgums".

⁽³⁾ Še turpmāk sauktas "valsts atbalsta pamatnostādnes".

⁽⁴⁾ Pirmoreiz publicēts OV L 231, 3.9.1994., EEZ pielikumā Nr. 32.

⁽⁵⁾ Paziņojums ir pieejams šajā Komisijas tīmekļa vietnē:

http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/legislation/stranded_costs/en.pdf

APSPRIEDUSIES ar Eiropas Komisiju,

ATGĀDINOT, ka EBTA Uzraudzības iestāde 2001. gada 19. oktobrī par šo tēmu ir apspriedusies ar EBTA valstīm daudzpusējā sanāksmē,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. Valsts atbalsta pamatnostādnes groza, pievienojot jaunu 21. nodaļu "Metodika ar balasta izmaksām saistīta valsts atbalsta analizēšanai". Jaunā nodaļa ir iekļauta šā lēmuma I pielikumā.
2. EBTA valstīm par to paziņo vēstulē, kam pievieno lēmuma un I pielikuma kopiju. EBTA valstis tiek lūgtas rakstiski darīt zināmu savu piekrišanu attiecībā uz ierosināto lietderīgo pasākumu (ziņošanas pienākums 21.4. panta 5. punkta c) apakšpunktā), kas izklāstīts I pielikumā, 20 darba dienu laikā pēc vēstules paziņošanas dienas.
3. Saskaņā ar EEZ līguma 27. protokola d) punktu Eiropas Komisiju informē ar šā lēmuma kopiju, pievienojot I pielikumu.
4. Lēmumu, ieskaitot I pielikumu, publicē *Eiropas Kopienu Oficiālā Vēstneša* EEZ iedaļā un EEZ pielikumā pēc tam, kad EBTA valstis ir rakstiski apliecinājušas, ka piekrīt lietderīgajiem pasākumiem.
5. Lēmums ir autentisks angļu valodā.

Briselē, 2002. gada 18. decembrī.

EBTA uzraudzības iestādes vārdā

Einar M. BULL
Priekšsēdētājs

Hannes HAFSTEIN
Kolēģijas loceklis

PIELIKUMS

"21. METODIKA AR BALASTA IZMAKSĀM SAISTĪTA VALSTS ATBALSTA ANALIZĒŠANAI

21.1. IEVADS

- (1) Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 19. decembra Direktīva 96/92/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu ⁽¹⁾ (še turpmāk saukta "Direktīva" vai "Direktīva 96/92/EK") noteica principus, ar kādiem Eiropas elektroenerģijas nozari atver konkurencei.
- (2) Minētā direktīva ar EEZ Apvienotās komitejas Lēmumu Nr. 168/1999 ⁽²⁾ bija iekļauta EEZ līgumā.
- (3) Pakāpeniskajai pārejai no situācijas, kurā konkurence ir ļoti ierobežota, uz situāciju ar patiesu konkurenci EEZ mērogā jānotiek ar pieņemamiem ekonomiskajiem nosacījumiem, kur ņemtas vērā elektroenerģijas nozares raksturīgās iezīmes. Šis apsvērums ir jau ļoti plaši atspoguļots pašā direktīvas tekstā.
- (4) Lai EBTA valstis varētu tikt galā ar vairākām ļoti specifiskām situācijām, direktīvas 24. pants tām ļauj pārejas laikā atlikt dažu direktīvas noteikumu piemērošanu. Valsts atbalsta mehānismi, kas paredzēti tam, lai ļautu elektroenerģijas uzņēmumiem pielāgoties konkurences ieviešanai ar atvieglotiem nosacījumiem, neietilpst to atkāpju jomā, kas paredzētas 24. pantā.
- (5) Šo pamatnostādņu uzdevums ir precizēt, kā Uzraudzības iestāde, ņemot vērā Direktīvu 96/92/EK, paredz piemērot šim valsts atbalsta veidam EEZ līguma noteikumus. Šis pamatnostādnes neskar tādus noteikumus par valsts atbalstu, kas izriet no citām attiecīgām ietvarprogrammām, pamatnostādnēm un paziņojumiem. Uzraudzības iestāde turpina atļaut reģionālo atbalstu un atbalstu vides aizsardzībai saskaņā ar attiecīgajām pamatnostādnēm. Tāpat arī jautājumu par atbalstu, kuru nevarēja atļaut atbilstoši EEZ līguma 61. pantam, attiecīgā gadījumā var pārbaudīt, ņemot vērā EEZ līguma 59. panta 2. punktu.

21.2. PĀREJAS PASĀKUMI UN VALSTS ATBALSTS

- (1) Direktīvas 96/92/EK, kas pielāgota ar EEZ Apvienotās komitejas 1999. gada 26. novembra Lēmuma Nr. 168/1999 1. panta i) punktu, 24. pantā ir noteikts, ka Uzraudzības iestāde var atļaut pārejas pasākumus, ar kuriem uz laiku atkāpjas no direktīvas noteikumiem ⁽³⁾:

"Tās EBTA valstis, kurās darbības saistības un garantijas, kas sniegtas pirms EEZ Apvienotās komitejas 1999. gada 26. novembra Lēmuma Nr. 168/1999 stāšanās spēkā, netiek nodrošinātas minētā lēmuma noteikumu dēļ, var pieprasīt pārejas režīmu saskaņā ar 24. panta 1. un 2. punktu. Par pieteikumiem izmantot pārejas režīmu jāpaziņo EBTA Uzraudzības iestādei ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc EEZ Apvienotās komitejas 1999. gada 26. novembra Lēmuma Nr. 168/1999 stāšanās spēkā".

- (2) Šajā situācijā Uzraudzības iestāde uzskata, ka tās saskaņā ar 24. pantu pieņemtie lēmumi var radīt pārejas režīmu tikai tad, ja tā ir iepriekš konstatējusi, ka pasākumi, par kuriem EBTA dalībvalstis paziņoja saskaņā ar minēto pantu, nav saderīgi ar direktīvas noteikumiem, kas izklāstīti IV, V, VI un VII nodaļā. Atbilstoši direktīvas 24. pantam Uzraudzības iestāde var vienpusēji atļaut atkāpties no šiem noteikumiem.
- (3) Līdz ar to maksājumu sistēma, ko kāda EBTA valsts ievieš ar fonda palīdzību, lai kompensētu tādu saistību vai garantiju izmaksas, ko nevarēja nodrošināt Lēmuma Nr. 168/1999 piemērošanas dēļ, nav pasākums, kam varēja izmantot Uzraudzības iestādes lēmumu, kurā piešķir pārejas režīmu saskaņā ar Direktīvas 96/92/EK 24. pantu; šādam pasākumam nav nepieciešama atkāpšanās no attiecīgajām direktīvas nodaļām. No otras puses, tas var būt valsts atbalsts, uz kuru attiecas EEZ līguma 61. pants un EBTA valstu nolīguma par Uzraudzības iestādes un Tiesas izveidošanu 3. protokols.

⁽¹⁾ OV L 27, 30.1.1997., 20. lpp.

⁽²⁾ OV L 61, 1.3.2001., 23. lpp., un EEZ pielikums Nr. 11, 1.3.2001., 221. lpp.

⁽³⁾ Lēmuma Nr. 168/1999 3. pantā ir teikts: "Šis lēmums stājas spēkā 1999. gada 27. novembra, ja EEZ Apvienotajai komitejai ir sniegti visi paziņojumi, ko paredz Līguma 103. panta 1. punkts."

- (4) Šo pamatnostādņu uzdevums ir izklāstīt, kā Uzraudzības iestāde paredz piemērot EEZ līguma noteikumus par valsts atbalstu tādu atbalsta pasākumu gadījumā, kam jākompensē saistību vai garantiju izmaksas, ko vairs nevarēja nodrošināt Lēmuma 168/1999 piemērošanas dēļ. Jo īpaši pamatnostādnes neattiecas uz pasākumiem, ko nevarēja klasificēt par valsts atbalstu EEZ līguma 61. panta 1. punkta nozīmē.

21.3. ATTAISNOTO BALASTA IZMAKSU NOTEIKŠANA

- (1) Šādas darbības saistības vai garantijas parasti sauc par "balasta izmaksām". Tās var būt dažādos veidos – kā ilgtermiņa pirkšanas līgumi, ieguldījumi, ko veic ar tiešā vai netiešā veidā izteiktu pārdošanas garantiju, ieguldījumi, ko veic ārpus parastās darbības jomas, u.c. Lai šādas saistības vai garantijas varētu uzskatīt par attaisnotām balasta izmaksām, ko var atzīt Uzraudzības iestāde, tām jāatbilst šādiem kritērijiem:

- (a) "Darbības saistībām vai garantijām", no kurām varēja rasties balasta izmaksas, bija jāpastāv pirms 1999. gada 27. novembra – dienas, kad stājās spēkā Lēmums Nr. 168/1999.
- (b) Šādu saistību un garantiju pastāvēšanas faktu un spēkā esību nosaka tie tiesību aktu un līgumu noteikumi, uz kuriem tās balstās, un to uzņemšanās juridiskais konteksts.
- (c) Šādām darbības saistībām vai garantijām jāparedz risks, ka tās var netikt nodrošinātas Direktīvas 96/92/EK noteikumu dēļ. Saistības vai garantijas var kvalificēt par balasta izmaksām tikai tad, ja tās tādēļ ir direktīvas ietekmes rezultātā kļuvušas ekonomiski neizdevīgas un ievērojami pasliktina attiecīgā uzņēmuma konkurētspēju. Cita starpā pastāv priekšnoteikums, ka tā rezultātā uzņēmumam ir jāzudara uzskaites ieraksti (piem., rezerves), kuru uzdevums ir atspoguļot šo saistību vai garantijas paredzamo ietekmi.

Īpaši tad, ja minēto saistību vai garantijas ietekmē var tikt apdraudēta uzņēmuma dzīvotspēja, ja nav atbalsta vai jebkāda pārejas pasākuma, ir uzskatāms, ka saistības vai garantijas atbilst iepriekšējā daļā izklāstītajām prasībām.

Šādu saistību vai garantiju ietekmi uz attiecīgā uzņēmuma konkurētspēju vai dzīvotspēju novērtē konsolidēti. Saistības vai garantijas ir balasta izmaksas tikai tad, ja ir iespējams konstatēt cēloņsakarību starp Lēmuma 168/1999 stāšanās spēkā un attiecīgo uzņēmumu grūtībām pildīt šādas saistības vai garantijas vai nodrošināt to ievērošanu. Nosakot šādu cēloņsakarību, Uzraudzības iestāde ņem vērā visas elektroenerģijas cenas samazināšanās un tirgus daļas zaudējumus, kas radušies attiecīgajiem uzņēmumiem. Tādas saistības un garantijas, ko nevarēja nodrošināt neatkarīgi no Lēmuma 168/1999 stāšanās spēkā, nav balasta izmaksas.

- (d) Šīm saistībām vai garantijām jābūt neatsaucamām. Ja uzņēmumam ir iespēja atsaukt šādu saistību vai garantiju maksājumu vai grozīt tās, tad šo faktu ņem vērā, aprēķinot attaisnotās balasta izmaksas.
- (e) Saistības un garantijas tādu uzņēmumu starpā, kas pieder pie vienas uzņēmumu grupas, principā nevar uzskatīt par balasta izmaksām.
- (f) Balasta izmaksas ir saimnieciskās izmaksas, kam jāatbilst summām, kas ir faktiski ieguldītas vai samaksātas vai ir jāmaksā atbilstīgi tām saistībām vai garantijām, kuru rezultātā tās rodas – tādēļ fiksētas summas aprēķinus nevar pieņemt, izņemot gadījumus, ja iespējams parādīt, ka tie atspoguļo saimnieciskās darbības realitāti.
- (g) Balasta izmaksām jāatspoguļo summas neto izteiksmē, kas nesatur ienākumus, peļņu un pievienoto vērtību saistībā ar tām garantijām vai saistībām, no kurām tās izriet.
- (h) Balasta summas jāvērtē neto izteiksmē, kas nesatur atbalstus, kas ir samaksāti vai ir jāmaksā par tiem aktīviem, uz ko tās attiecas. Jo īpaši, ja darbības saistības vai garantija atbilst tādām ieguldījumiem, kas ir valsts atbalsta objekts, tad atbalsta vērtība ir jāatskaita no visām balasta izmaksām, ko rada šīs saistības vai garantija.

- (i) Gadījumos, kad balasta izmaksas rodas no saistībām vai garantijām, ko ir grūti nodrošināt sakarā ar Lēmumu 168/1999, attaisnoto balasta izmaksu aprēķināšanā ņem vērā faktiskās to saimniecisko un konkurences apstākļu izmaiņas, kas pastāv valstu un kopējā elektroenerģijas tirgū. Jo īpaši tad, ja saistības vai garantijas varētu būt balasta izmaksas sakarā ar paredzamo elektrības cenu samazināšanos, balasta izmaksu aprēķināšanā jāņem vērā faktiskās elektroenerģijas cenu izmaiņas.
- (j) Izmaksas, kas amortizētas pirms Lēmuma 168/1999 pārņemšanas valsts tiesību aktos, nevar radīt balasta izmaksas. Tomēr tādas rezerves vai aktīvu amortizācija, ko iekļāva attiecīgā uzņēmuma bilancē ar skaidri izteiktu mērķi ņemt vērā paredzamo direktīvas ietekmi, var atbilst balasta izmaksām.
- (k) Attaisnotās balasta izmaksas nedrīkst pārsniegt minimālo apjomu, kas vajadzīgs, lai attiecīgie uzņēmumi varētu turpināt pildīt vai nodrošināt atbilstību saistībām vai garantijām, ko skar Lēmums 168/1999⁽¹⁾. Tādēļ to aprēķināšanā ir jāņem vērā visekonomiskākais risinājums (nepastāvot nekādam atbalstam) no attiecīgā uzņēmuma viedokļa. Tas cita starpā var ietvert to saistību vai garantiju apturēšanu, no kurām izriet balasta izmaksas, vai visu vai dažu to aktīvu realizēšanu, kas rada balasta izmaksas (ja tas nav pretrunā pašu saistību vai garantiju principiem).
- (l) Izmaksas, kas atsevišķiem uzņēmumiem varētu rasties pēc direktīvas 26. pantā norādītā laika (2006. gada 26. novembris), principā nevar būt attaisnotās balasta izmaksas šīs metodikas nozīmē⁽²⁾. Tomēr, ja tas izrādās nepieciešami, Uzraudzības iestāde var savlaicīgi ņemt vērā šādas saistības vai garantijas un attiecīgā gadījumā uzskatīt tās par attaisnotām balasta izmaksām nākošajā kopējā elektroenerģijas tirgus atvēršanas stadijā.
- (m) Tādām EBTA valstīm, kuras atver savu tirgu agrāk, nekā tas ir prasīts EEZ Apvienotās komitejas Lēmumā Nr. 168/1999, Uzraudzības iestāde var piekrist uzskatīt par attaisnotām balasta izmaksām atbilstoši šai metodikai tādas izmaksas, kas atsevišķiem uzņēmumiem varētu rasties pēc direktīvas 26. pantā norādītā laika, ja šīs izmaksas izriet no tādām saistībām vai garantijām, kas atbilst 21.3. panta a) līdz l) punktā noteiktajiem kritērijiem, un ja to laiks ir ierobežots, nepārsniedzot 2010. gada 31. decembra.

21.4. BALASTA IZMAKSAS UN VALSTS ATBALSTS

- (1) Saskaņā ar EEZ līguma 61. panta 1. punktā noteikto vispārējo principu valsts atbalsts ir aizliegts. Tomēr minētā panta 2. un 3. punktā ir paredzētas vairākas atkāpes no šā vispārējā noteikuma. Turklāt saskaņā ar EEZ līguma 59. panta 2. punktu "uzņēmumiem, kuriem uzticēti pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi vai kuri darbojas kā fiskāli monopoli", ir saistoši EEZ līgumā ietvertie noteikumi, konkrēti, konkurences noteikumi, ja vien šo noteikumu piemērošana netraucē *de iure* vai *de facto* veikt tiem uzticētos konkrētos uzdevumus. Jebkurā gadījumā tirdzniecību nedrīkst ietekmēt tādā mērā, ka tas būtu pretrunā līgumslēdzēju pušu interesēm.
- (2) Valsts atbalstam, kas atbilst šajās pamatnostādnēs definētajām attaisnotajām balasta izmaksām, ir jāatvieglo elektroenerģijas uzņēmumu pāreja uz tādu elektroenerģijas tirgu, kas orientēts uz konkurenci. Uzraudzības iestāde šādu atbalstu var uzlūkot labvēlīgi, ciktāl konkurences traucējumus līdzsvaro atbalsta ieguldījums tāda kopēja mērķa sasniegšanai, ko nevar panākt tirgus spēki. Tirgus traucējumi, kas izriet no tāda atbalsta, ko maksā, lai atvieglotu elektroenerģijas uzņēmumu pāreju no slēgta tirgus uz daļēji liberalizētu, patiešām nevar būt pretrunā kopējām interesēm, ja ir ierobežots tā darbības laiks un izpaušme, jo elektroenerģijas tirgus liberalizācija ir EEZ tirgus vispārējās interesēs un tā papildina iekšējā tirgus izveidošanu. Uzraudzības iestāde arī uzskata, ka par balasta izmaksām piešķirts atbalsts ļauj elektroenerģijas uzņēmumiem samazināt risku attiecībā uz to pastāvošajām saistībām vai ieguldījumiem un tādēļ var tiem radīt stimulu ilgstoši saglabāt savus ieguldījumus. Visbeidzot, ja nebūtu kompensācijas par balasta izmaksām, rastos lielāks risks, ka attiecīgie uzņēmumi var visas savu neekonomisko saistību vai garantiju izmaksas attiecināt tālāk uz saviem ierobežotā tirgus klientiem.

⁽¹⁾ Lēmuma Nr. 168/1999 3. pantā ir teikts: "Šis lēmums stājas spēkā 1999. gada 27. novembrī, ja EEZ Apvienotajai komitejai ir sniegti visi paziņojumi, ko paredz Līguma 103. panta 1. punkts."

⁽²⁾ Tas jāsaprot tā, ka ieguldījumi, kurus nevar atgūt vai kas nav ekonomiski dzīvotspējīgi sakarā ar iekšējā elektroenerģijas tirgus liberalizāciju, var būt balasta izmaksas šīs metodikas nozīmē, ieskaitot gadījumus, kad to ilgums principā pārsniedz 2006. gadu. Turklāt tādas saistības vai garantijas, kas noteikti ir jāturpina nodrošināt pēc 2006. gada 26. novembra, jo pretējā gadījumā rodas liels risks vides aizsardzībai, sabiedrības drošībai, darbinieku sociālajai aizsardzībai vai elektrotīkla drošībai, var būt attaisnotās balasta izmaksas saskaņā ar šo metodiku, ja tās tiek pienācīgi pamatotas.

- (3) Atbalstu balasta izmaksu kompensēšanai elektroenerģijas rūpniecībā salīdzinot ar citām liberalizētām nozarēm var pamatot ar faktu, ka elektroenerģijas tirgus liberalizācijai nesekoja straujāka tehnoloģijas attīstība un pieprasījuma pieaugums, kā arī to, ka no vides aizsardzības, energoapgādes drošības un EEZ valstu tautsaimniecības vienmērīgas darbības aspekta nav iedomājams nogaidīt tik ilgi, līdz elektroenerģijas uzņēmumi nonāk grūtībās, pirms tiek izlemts, vai tiem ir jāpiešķir valsts atbalsts.
- (4) Šajā sakarā Uzraudzības iestāde uzskata, ka atbalsts, kas paredzēts balasta izmaksu kompensēšanai, parasti atbilst tam, lai piemērotu atkāpi saskaņā ar EEZ līguma 61. panta 3. punkta c) apakšpunktu, ja tas palīdz attīstīt atsevišķas saimnieciskās darbības, nemainot tirdzniecības apstākļus tiktāl, ka tie būtu pretrunā vispārējām interesēm.
- (5) Neskarot īpašos noteikumus, kas izriet no Uzraudzības iestādes pamatnostādņēm par EEZ valsts atbalsta noteikumu piemērošanu, ieskaitot pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai ⁽¹⁾, Uzraudzības iestāde var principā uzskatīt par atbilstošu EEZ līguma 61. panta 3. punkta c) apakšpunktam tādu atbalstu, kas paredzēts balasta izmaksu kompensēšanai, kuras atbilst šādiem tālāk minētiem kritērijiem.
- (a) Ar atbalstu ir jākompensē skaidri noteiktas un nodalītas attaisnotās balasta izmaksas. Tas nekādā gadījumā nedrīkst pārsniegt attaisnotās balasta izmaksas.
- (b) Atbalsta maksāšanas kārtībai ir jābūt tādai, kas ļauj ņemt vērā turpmāko konkurences attīstību. Šādu attīstību konkrēti var izmērīt ar kvantitatīvi nosakāmiem faktoriem (cenām, tirgus daļām, citiem attiecīgiem faktoriem, ko norādījuši EBTA valsts). Tā kā konkurences nosacījumu izmaiņas tieši ietekmē attaisnoto balasta izmaksu lielumu, maksājāmā atbalsta summa noteikti ir saistāma ar nosacījumu par patiesas konkurences veidošanos un izmaksātā atbalsta aprēķināšanā jāņem vērā attiecīgo faktoru izmaiņas, lai novērtētu sasniegto konkurences pakāpi.
- (c) EBTA valstij ir jāaņem nosūtīt Uzraudzības iestādei gada pārskatu, kurā tiek konkrēti aprakstīta konkurences situācijas attīstība tās elektroenerģijas tirgū, cita starpā norādot konstatētās izmaiņas attiecīgajos kvantitatīvi nosakāmajos faktoros. Gada pārskatā sīki izklāsta, kā ir aprēķinātas tās balasta izmaksas, ko ņem vērā attiecīgajā gadā, un sniedz izmaksāto atbalsta summu uzskaitījumu.
- (d) Uzraudzības iestāde vērtēs pozitīvi to, ja balasta izmaksu kompensēšanai paredzētais atbalsts pakāpeniski samazināsies – tas attiecīgajam uzņēmumam palīdz straujāk sagatavoties liberalizētam elektroenerģijas tirgum.
- (e) Maksimālā atbalsta summa, ko var maksāt uzņēmumam balasta izmaksu kompensēšanai, ir jānosaka iepriekš. Tajā jāņem vērā iespējama uzņēmuma ražīguma pieaugums.
- Tāpat arī iepriekš ir skaidri jānosaka sīki izstrādāta kārtība, kādā aprēķina un finansē balasta izmaksu kompensēšanai paredzēto atbalstu, un maksimālais šāda atbalsta piešķiršanas termiņš. Paziņojumā par atbalstu jo īpaši norāda, kā balasta izmaksu aprēķināšanā ņem vērā dažādo b) punktā uzskaitīto faktoru izmaiņas.
- (f) Lai novērstu jebkādu atbalsta kumulāciju, EBTA valsts iepriekš aņem tādiem uzņēmumiem, kas izmantos atbalstu attiecībā uz balasta izmaksām, nemaksāt glābšanas un pārstrukturēšanas atbalstu. Uzraudzības iestāde uzskata, ka kompensācijas maksāšana par tādām balasta izmaksām, kas saistītas ar ieguldījumiem aktīvos, kuriem nav ilgstošas dzīvotspējas izredžu, neveicina elektroenerģijas nozares pāreju uz liberalizētu tirgu un tādēļ neatbilst tam, lai piemērotu atkāpi saskaņā ar EEZ līguma 61. panta 3. punkta c) apakšpunktu.
- (6) Tomēr Uzraudzības iestāde apsver ļoti nopietnas atrunas attiecībā uz tādu balasta izmaksu kompensēšanai paredzētu atbalstu, kas neatbilst minētajiem kritērijiem vai kas varētu izraisīt konkurences traucējumus pretēji vispārējām interesēm šādu tālāk minētu iemeslu dēļ.
- (a) Atbalsts nav saistīts ar tādām attaisnotām balasta izmaksām, kuras atbilst šeit iepriekš sniegtajai definīcijai, vai skaidri definētām un konkretizētām balasta izmaksām, vai tā apjoms pārsniedz attaisnoto balasta izmaksu apjomu.

⁽¹⁾ OV L 237, 6.9.2001., 16. lpp.

- (b) Atbalsts ir paredzēts tam, lai nodrošinātu visus vai atsevišķus pirms Lēmuma 168/1999 stāšanās spēkā radušos ieņēmumus, neņemot precīzi vērā attaisnotās balasta izmaksas, kas varētu rasties sakarā ar konkurences ieviešanu.
- (c) Atbalsta apjomu nevar pielāgot tam, lai pienācīgi ņemtu vērā atšķirības starp sākotnējiem tautsaimniecības un tirgus aprēķiniem laikā, kad tika noteiktas balasta izmaksas, un laika gaitā tajos notikušajām faktiskajām izmaiņām.

21.5. BALASTA IZMAKSU KOMPENSĒŠANAI PAREDZĒTA ATBALSTA FINANSĒŠANAS METODE

- (1) EBTA valstis var brīvi izvēlēties tādas balasta izmaksu kompensēšanai paredzēta atbalsta finansēšanas metodes, ko tās uzskata par vispiemērotākajām. Tomēr Uzraudzības iestāde pirms šāda atbalsta atļaušanas pārlicinās, vai finansēšanas pasākumi neizraisa tādu iedarbību, kas ir pretrunā Direktīvas 96/92/EK mērķiem vai līgumslēdzēju pušu interesēm. Līgumslēdzēju pušu intereses cita starpā ievēro patērētāju aizsardzības, preču un pakalpojumu brīvas aprites un konkurences principu.
- (2) Finansēšanas pasākumi nedrīkst kavēt ārēju uzņēmumu vai jaunu dalībnieku ienākšanu atsevišķos valsts vai reģionālajos tirgos. Jo īpaši balasta izmaksu kompensēšanai paredzēto atbalstu nedrīkst finansēt no maksājumiem par elektroenerģijas tranzītu EEZ valstu starpā vai no maksājumiem, kas saistīti ar attālumu starp ražotāju un patērētāju.
- (3) Uzraudzības iestāde arī nodrošina, lai balasta izmaksu kompensēšanai paredzētā atbalsta finansēšanas pasākumu rezultātā būtu vienlīdzīga attieksme pret tiesīgiem patērētājiem un tādiem patērētājiem, kas nav tiesīgie patērētāji. Šim nolūkam gada pārskatā, kas minēts 21.4. panta c) punktā, sniedz balasta izmaksu kompensēšanai paredzēto finansēšanas avotu iedalījumu tiesīgos patērētājos un tādos patērētājos, kas nav tiesīgi patērētāji. Ja patērētāji, kas nav tiesīgie patērētāji, piedalās balasta izmaksu finansēšanā tieši caur elektroenerģijas iegādes tarifu, tas ir skaidri jānorāda. Jebkurai no abām patērētāju grupām (tiesīgie patērētāji un tādi patērētāji, kas nav tiesīgie patērētāji) uzliktais apjoms nedrīkst pārsniegt kompensējamo balasta izmaksu samēru, kas atbilst šo patērētāju tirgus daļai.
- (4) Ja piesaista privātu uzņēmumu līdzekļus, lai finansētu tādos atbalsta mehānismus, kas paredzēti balasta izmaksu kompensēšanai, šo līdzekļu pārvaldība ir skaidri jānodala no šo uzņēmumu parastajiem resursiem. Uzņēmumi, kas pārvalda šos ieguldījumus, nedrīkst no tiem gūt labumu.

21.6. CITI VĒRTĒŠANAS FAKTORI

- (1) Uzraudzības iestāde, pārbaudot balasta izmaksu kompensēšanai paredzētu valsts atbalstu, jo īpaši ņem vērā attiecīgās sistēmas apjomu un savienojuma pakāpi, kā arī elektroenerģijas rūpniecības struktūru. Būtisku konkurences traucējumu izraisīšanas iespēja varētu būt mazāka tāda atbalsta rezultātā, ko sniedz mazākai sistēmai, kuras savienojuma pakāpe ar pārējo EEZ ir zema.
- (2) Šī balasta izmaksu noteikšanas metodika neskar valsts reģionālā atbalsta pamatnostādņu ⁽¹⁾ piemērošanu tajos reģionos, uz ko attiecas EEZ līguma 61. panta 3. punkta a) apakšpunkts. Saskaņā ar EEZ līguma 59. panta 2. punktu, ja valsts atbalsta noteikumu piemērošana balasta izmaksām *de jure* vai *de facto* traucē veikt uzdotos konkrētos uzdevumus tādiem uzņēmumiem, kam uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi vai kas darbojas kā fiskāli monopoli, šiem noteikumiem var piemērot atkāpi, ja tirdzniecība netiek ietekmēta tādā mērā, kas ir pretrunā līgumslēdzēju pušu interesēm.
- (3) Noteikumus, kas izklāstīti šajā metodikā attiecībā uz tādu balasta izmaksu kompensēšanai paredzētu valsts atbalstu, kas izriet no Lēmuma 168/1999, piemēro neatkarīgi no tā, vai attiecīgie uzņēmumi pieder valstij vai tie ir privāti.”

⁽¹⁾ OV L 111, 29.4.1999. un EEZ pielikums Nr. 18. Šajā sakarā skat. Valsts atbalsta pamatnostādņu 25. nodaļu.